

Betydning, naar det atter gengives i Kopi paa senere Kort, eller naar dets Udførelse bekræftes af de skrevne Dokumenter; er dette ikke Tilfældet, vil Projektet, selv om det er Originalkort, kun give et Billede af Tidens Tanker. Selv om et kopieret Kort ikke tillige indeholder et originalt Detailprojekt, giver netop den Omstændighed, at det er kopieret, ofte en vis Tryghed for, at det viser eksisterende Forhold, og Kortets geometrisk bestemte Former rummer i sig selv en større Borgen for Kopiens Korrekthed end f. Ex. den skrevne Gengivelse af et forsvunden Originaldokument.

De af Dr. Vilh. Lorenzen i det foreliggende Værk udgivne Planer er den første større Samling af denne Art, der foreligger ikke alene for København, men for hele Landet. Det vilde være af største Interesse, om dette Arbejde kunde fortsættes efter de samme Retningslinier, thi der findes endnu et stort Antal haandtegnede Kort, som er vanskelig tilgængelige Unica i Arkiver og Biblioteker, og en saadan Samling kunde for Københavns Vedkommende føres frem i alt Fald til Tiden for den store Ildebrand i 1728 helst helt til 1800. Det er ejendommeligt, at end ikke Geddes Matrikulkort af 1756 er reproducerede til almindeligt Studiebrug. Forhaabentlig vil Dr. Vilh. Lorenzens Værk faa en saadan Modtagelse, at det frister Forfatteren og de bevilgende Autoriteter til en Fortsættelse.

H. U. Ramsing.

Det er en længe forberedt Plan, der er kommet til Udførelse ved den Udgave af *Breve til og fra Mogens Gyldenstjerne og Anne Sparre*, som Selskabet for Udgivelse af Kilder til dansk Historie har udsendt 1. Bd. af, besorget af E. Marquard. Allerede ved Aarhundredets Begyndelse tog man i Rigsarkivet fat paa at afskrive de Breve, der fandtes i Mogens Gyldenstjernes Privatarkiv og mellem Indlæg til Registranterne og henlagte Sager i Danske Kancelli, og herved skabtes Hovedstammen af Bogen. Arbejdet laa stille nogle Aar og genoptoges da under Ledelse af A. Thiset; Afskrifter fra det kgl. Biblioteks Samlinger toges i denne Periode af Professor Arup. Efter at Sagen atter var lagt hen, tog Rigsarkivar Erslev den op paa ny og skænkede det foreliggende Materiale til ovennævnte Selskab. I Aarene siden 1922 har Arkivar Marquard arbejdet paa Fuldstændiggørelse af Samlingen, i Rigsarkivet blev alle Privatarkiver fra Tiden 1520—70 gennemgaaet, der blev udsendt Forespørgsler til en Række tyske og svenske Arkiver, og den trykte Litteratur blev undersøgt. Ved denne sidste Gennemgang viste det sig, at en ikke ringe Del af de kgl. Missiver til Ægteparret, som er bevaret i Privatarkivet,

ikke er indført i Danske Kancellis Brevbøger og derfor heller ikke medtaget i den trykte Udgave af disse; man bestemte sig da til at medtage alle Missiverne i Udgaven, men nøjes med et udførligt Resumé af de utrykte og gengive de tidligere trykte i kort Form med Henvisning til Stedet, hvor de findes.

Det er saaledes efter ret lange Fødselsveer, at Brevsamlingens første Halvdel nu ser Lyset. I sig selv er Udgivelsen fuldt berettiget. Mogens Gyldenstjerne var ingen overlegen Aand eller genial Statsmand; han naar ikke Johan Friis i almindelig Dannelse og ikke Esge Bille i Karakter og Villie, og der var ubestridelige Træk af Smaalighed, man kan vel tilføje Upaalidelighed, i hans Psyke, men han indtog baade ved sine Hverv i Statens Tjeneste, sine Besiddelser og sine Slægtskabsforbindelser en saa central Stilling, at der nødvendigvis maa være Oplysninger af Værdi i hans Brevveksling. Naar det i Forordet til »Breve til og fra Kristoffer Goje og Birgitte Bølle« (der teknisk set er brugt som Mønster for Gyldenstjerne-Udgaven) kunde siges, at Indholdet overvejende var af kulturhistorisk Art og ikke gav meget politisk eller personalhistorisk Stof, da gælder dette langt mindre om Gyldenstjerne-Værket. Det foreliggende første Bind af dette gaar fra 1523 til 1559 og rummer 539 Breve. Af disse er op imod Halvdelen kgl. Missiver, der, som foran nævnt, kun delvis er gengivet; ca. 70 Breve skyldes Gyldenstjerne selv, og iøvrigt er der af Brevskrivere blandt Tidens ledende Mænd Johan Friis, Mogens Goje, Peder Oxe og Esge Bille, fremdeles Breve fra Joakim Rønnov, Peder Palladius, Dronning Dorothea og Hans Bogbinder. Et særligt, ingenlunde uinteressant Kapitel udgør Brevene fra de to mislykkede Adelsmænd Jep Tordsen Sparre og Peder Christensen Dyre.

En stor Del af dette Brevstof er allerede benyttet af forskellige Forskere, men det er naturligvis af Værdi, at det nu fremlægges samlet, og det Register, der loves i andet og sidste Bind, vil forhaabentlig blive fyldestgørende.

Mod Udgavens Principper og Gennemførelse er der næppe noget at indvende. Noterne er ret sparsomme, og der kunde hist og her være henvist til tidligere delvis Gengivelse af et Brev. Saaledes det defekte Brev fra Joakim Beck 1557 (Nr. 323, S. 416); det er tidligere delvis aftrykt af Møllerup i Historisk Tidsskrift 5. R. VI, S. 861 og af Troels-Lund i »Peder Oxe« S. 69 benyttet til en, i Forbigaaende bemærket, ret tvivlsom Konstruktion af det paagældende Mageskiftes Historie.

Povl Engelstoft.